

Bilbon, 1998ko azaroaren 27an

J. Haritschelhar, euskaltzainburua,
P. Goenaga, idazkaria,
J.A. Arana, diruzaina,
M. Azkarate,
P. Charritton,
J.L. Davant,
X. Diharce,
X. Kintana,
E. Larre,
J.M. Lekuona,
B. Oihartzabal,
P. Ondarra,
Tx. Peillen,
P. Salaburu,
J. San Martin,
I. Sarasola,
J.M. Satrustegi
eta A. Urrutia, euskaltzainak
eta J.L. Lizundia,
idazkariorde-kudeatzailea
eta M. Gorrotxategi, Onomastika
batzorde idazkaria (1. gaian)

Bilboko Plaza Barriko egoitzan 1998ko azaroaren 27an bildu da Euskaltzaindia. Bilera goizeko hamarretan hasi da. Bildu diren euskaltzainak ezkerreko zutabearen ageri direnak dira. Ezin etorria adierazi dute P. Altunak, H. Knörrek, L. Villasantek eta P. Zabaletak.

Euskaltzainburuaren hitzak

Lehenbizi, Federiko Krutwig Sagredo euskaltzain jaunaren heriotzaren berri eman die euskaltzainei eta hutsarte bat gertatu dela iragarri. Hutsarte hori betetzeko hautagaien proposamenduak ondo-ko bi batzarretan aurkez daitezkeela adierazi du eta hirugarrengoa bozkatu.

Bestalde, Juliana Berrojalbiz euskaltzain ohorezko andrearen eta Ignazio Maria Barriola euskaltzain urgazle jaunaren heriotzen albistea ere eman du. Azaroan gertatu dira denak. Hilberri-txostenez honako jaun hauek arduratuko dira: X. Kintana F. Krutwigenaz; Jesus Atxa, J. Berrojalbizenaz eta J. San Martin, I. Barriolarenaz.

Eskuartekoak

1. F. Krutwig zenaren errautsen hegoairatzea larunbatean, goizeko 11.30etan izango dela adierazi da. Ibarrangeluko Laida hondartzan. Omenezko ekitaldi horren antolatzaile Euskaltzaindiaz gain, Jakintza Baitha eta Euskal Idazleen Elkarte dira. Xehetasunak eranstean dira.

2. Euskararen Gizarte Erakundeek Kontseiluak, jadanik aurreratu den bezala, Euskaltzaindiari eskaintzen dion omenaldiaren egitarau proposamenaren xehetasunak eman dira. Euskara batuak hogeita hamar urteko ibilbidea egina du jadanik. Tarte honetan euskarak berebiziko jautzia egin du normalizaziorantz. Euskaltzaindiak herri honen garapenean, normalizazioan eta eguneratzean egin duen ekarpena publikoki eskertzea da proposamenaren zioa. Beste zenbait zehaztapen ere eskaini dira: ekitaldiaren ezaugarriak, gonbidatuak eta abar. Eguna eta lekua erabat finkatua da: abenduaren 18an, arra-

tsaldeko 7.30etan, Gasteizko Europa Biltzar Jauregian izango da ekitaldia. Omenaldi eskaintza hori atseginez hartzen dute euskaltzainek.

3. Eusko Jaurilaritzako Hizkuntz Politikarako sailburuorde den Josune Ariztondo andrearen gutuna eta proposamena irakurtzen dira. 1995.eko azaroan Euskal Komunitateen eta Euskal Etxeen Mundu Biltzarra Gasteizen ospatu zen. Haren ondorioz Eusko Jaurilaritzari, Euskaltzaindiarekin batera, Euskararen Nazioarteko Eguna ospatzea eskatu zitzaiola azaltzen du gutunak. Sailburuordeak proposamen bateratu bat aurkezten du (ikus eranskina). Zenbait euskaltzain mintzatzen dira, oroitaraziz Ameriketako herrialde askotan egun horren ospakizuna gorde dela eta hemengo ikastola eta elkarte batzuetan ere bai. Haien ustez, abenduaren 3an, Xabierko Frantzisko santuaren egunean, Euskararen Eguna hori berrindartzea euskaldungoak pozik hartuko lukeela. Idazkariorde-kudeatzaileak, ildo hori frogatzeko, gerra aurreko eta 1968. urteko Euskaltzaindiaren zenbait batzar agiri azaltzen ditu. Euskal Autonomia Erkidegoan ezezik, Nafarroan, Iparraldean eta Ameriketara ondo hedatu beharra ere aipatu da. Proposamena aho batez onartu da.

4. Iruñerriko irrati frekuentzia berrien banaketaz Nafarroako Herrilan, Garraio eta Komunikazio kontseilariak, 2343 / 1998 Foru Aginduaren bidez euskarazko emisorari bidea ukatu ziola eta, Euskaltzaindiaren Zuzendaritzak bisita eskaria egin zion Miguel Sanz Nafarroako gobernuburuari. Eskari honi ezezko erantzuna eman dio Sanz jaunak. Hori dela eta, beti ere gure Nafarroako Ordezkaritzarekin adostuz, beste desadostasuneko erantzun proposamen bat aurkeztu du Zuzendaritzak, oroitaraziz, besteak beste, Euskaltzaindiak 573 / 1976 Errege Dekretuaren bidez "euskararen enplegua aitzinatzea" eta "hizkuntz eskubideak zaintzea" xedeak ofizialki aitortuak dituela (ik. Arautegiaren 1. artikuluko e) eta f) helburuak). Aho batez onartu da proposatu den gutun hori dagokionari helaraztea.

Onomastika: Zuberoako udal izendegi berriztatua onartzea

Eztabaida puntuak zein diren azaltzeko eskatu dio euskaltzainburuak M. Gorrotxategi, Onomastika batzordeko idazkariari. Horretan hasi baino lehen, hala ere, zenbait ohar egin dira *Arbaila* dela eta. Ondoren eztabaida puntu gisa emandako zerrendari ekin zaio.

Lehenbizi, kontsonante ondoko h-rekin zer egin? Gorde, kendu, batzuk bakarrik gorde? B. Oihartzabalen ustez, printzipioak gorde behar ditu Euskaltzaindiak. Batuaren izenean Hegoaldean ez da toponimia aldatu. Hor dugu *Oiartzun*, adibidez. Printzipio hori errespetatuz, gauza bera egin beharko litzateke Zuberoan. Bestalde, irizpideak osotasunari begira ezarri behar dira, zeren gero irizpide horiek toki izen txikiagoei ere aplikatu beharko zaizkie, auzoei, esaterako. Horrenbestez, Euskaltzaindiak irizpide argia eta osoa izan behar du.

X. Kintana jaunak hartu du ondoren hitza. Aipatu diren irizpide hauen aldeko da, baina batzordearen alde egingo duela, errealismoaren izenean. Haritschelhar jaunak ere toponimia eta hizkuntza arrunta ez direla nahastu behar gogorarazi du. Dena dela, J.M. Satrustegik dio arazoa, arazo izanik ere, eskolatik sortu dela.

Lizundia jaunak, azkenean, proposatu du abendua arte uztea h-aren kontu hau, oso gai korapilatsua baita, eta hurrengo puntuetara pasatzea. Hala ere, berriro lehengora itzultzen dira euskaltzainak. Charritton jaunaren arabera, Iparraldean ere euskara kon-

tsailu bat egitea eskatu behar litzateke. Davantek erantzun dio gauzak hozki egin behar direla, ez dela surik piztu behar. Ondoren Oihartzabalek proposatzen du hurrengorako uztea puntu hau eta bitartean, ikusi zer gertatzen den Lapurdin eta Nafarroan, zein diren lurralde hauetan 'n+h' duten izenak. Hala onartu da: 13 boto izan ditu proposamen honek bere alde. Horrenbestez, hurrengoan aztertuko da eta batzordeak irizpide hau kontuan izango du.

Ñ grafemaren ordeez 'in' emateko kontua ontzat eman da.

Marratxoari buruzko batzordearen proposamena ere ontzat eman da, Euskaltzaindiaren arauak hala eskatzen baitute. Marratxorik ez da erabiliko, hortaz, *Sarrikatogaine* bezalakoetan (ez, *Sarrikota-gaiñia).

Leku-izenetan ager daitekeen artikuluari buruzkoa ere onartu da. Hortaz, artikulua denean (*Ospitalepea (-a)*) argiro aditzera emango da, deklinabideari begira horrek di-tuen ondonoengatik.

Izen zaharren berreskuratzeaz txostenak proposatzen duena onartu da.

-E paragogikoa dela eta, zubererari buruz adostasun osoa omen dago. Beste kontu bat da gauzak nola diren Nafarroan eta Lapurdin. Hauetan banan-banan ikusi beharko lirateke kontuak.

Idazkera tradizionalaren berreskuratzeari buruz, *Sohüta*-ren kasua aipatu da. Sozio-linguistika arrazoen pisuak ekarri zuen *Sohüta* onartzea eta ez *Sorhoeta*. Nolanahi ere, irizpide orokorraren salbuespena izango litzateke.

Ozerain-en kasua ere abendurako uztea onartu da.

Horrenbestez, txostenean airean geratu diren puntuak hurrengo bileran aztertuko dira.

Onomastika: "Santu, san, done eta ingurukoak" onartzea

Euskaltzainek eskuartearen duten txostena aztertzen hasi orduko Euskara Batzordekoiei eman die hitza euskaltzainburuak. B. Oihartzabalek txosteneko zenbait puturekin duen desadostasuna agertu du. Gauza batzuk gaizki direla txosten zaharrean. Autoreen aipamenetan okerrak nabari dira. Datuak, hortaz, dudatzekoak dira. Euskara Batuko batzordeari bide *bat* proposatzea eskatzen zaio, baina horretarako oinarririk ez zen eskaintzen txostenean. Problema asko dira gai honetan: *jondone* hitz bat da ala bi? Duvoisinek darabil modu erregularrean, baina, hain zuzen, honek tradizioa eten egin zuen. Oihartzabalen ustez, hitz bakar batean idatzi beharko litzateke. Bestalde, *jondone* ala *jondoni*? Lehenbizikoa omen da zaharrena, gero bestea nagusitu bada ere. Forma hau euskara batuan Iparraldekotzat hartu beharko litzateke eta gaurko forman emanik: *jondoni*. Beste arazo bat da zein izenekin erabili behar den. Horretarako tradizioa zein den aztertu behar da.

Euskaltzaindiak santuen izendegira mugatu behar luke eta gainerakoak, toki izenak, adibidez, beste baterako utzi. Arazoa urraska argitzen eta aztertzen joan behar da.

X. Kintanak dio *jaun done* izan beharko lukeela batasunerako forma. Oihartzabalek erantzun dio ez dela ezer asmatu behar. Duvoisinena asmatzea izan zela.

Kintana jaunak hartu du berriro hitza esateko ez duela onartzen osotasuneko zuzenketa egitea. Esan zaio ez dela hori kontua. Akordioa nahi bada, urraska joan beharra dagoela gogorarazi du B. Oihartzabalek.

Eztabaida honen ondoren erabakia hurrengorako uztearen alde agertu dira euskaltzainak. Gainera, P. Salaberri omen da txostena ongien ezagutzen duena eta prest egongo omen litzateke hurrengoan eztabaidatzeko. Azkenean, B. Oihartzabalek Euskara Batuko batzordearen proposamena izango litzatekeena banatu die euskaltzainci. Hurrengo bilera eztabaidatuko da.

Hiztegi Batua: minuet - nahastura zerrendako **nabarmen** hitza

Hitz honen sarrera eta *nabarmen* izan azpisarrera osatzeke geratu ziren aurreko bileran. Adibideak proposatu dira eta onartu.

Hiztegi Batua: nahi - oihan zerrenda onartzea.

Aurkeztu diren oharrak eztabaidatzen hasi aurretik, batzordearen proposamenez *narrazio* eta *narratzaile* sarrerak zerrendatik kentzea onartu da.

Ondoren, Xabier Kintana jaunaren oharrak aztertzeari ekin dio batzarrak.

Nahitanahiez gaitzestea ez du ongi ikusten ohargileak. Onartu dena honako hau izan da: *nahitanahiez** e. *nahitaez*, *nahi* eta *nahi ez*...

Nazionatasun hitzarekin batera *nazionalitate* hitzari ere leku egitea eskatzen da. Hala onartu da.

Neke-neke eginik sartzeko eskabidea bigarren itzulirako utzi da. Gainera, *neka-neka* eginda ere hor dago.

Nektar sarreran adibide bat eskatzen du Kintanak, *nektarra* gogorregi egiten baitzaio. *Nakar* hitzaren kasuan bezala, adibide egoki bat ezartzea nahi luke hemen ere. Eztabaida labur bat izan da eta euskaltzain gehienak *nektarra*-ren alde agertu dira. Eta ez bakarrik hori: *nakar* sarreran ematen den adibidea ere zuzentzea proposatu eta onartu da. Horrenbestez, *nakar* *Nakarrezko kuxatila* agertuko da zerrendan.

Nenufare hitza sartzeko eskaria bigarren itzulirako uztea erabaki da.

Pneumonia hitza sartzeko onartu da. Oraingo zerrenda honetan, hortaz, sarrera hau joango da: *neumonia** e. **pneumonia**. Jakina, *pneumonia* bere garaian agertuko da zerrendan.

Niretu-ren parean *neuretu* ere sartzeko eskatzen du Kintana jaunak. Batzordeak sarrera hori dagoen bezala uzteko proposamena dakar, baina eztabaidan zehar argi ikusi da koherentzia falta handi xamarra dagoela orain arte onartu diren formetan. Koherentzia horren bila, sistema osoa ematea onartu da. *Nire* / *neure* bikoteari dagokionez, biak onartu dira bai *-tu* atzizkiarekin bai *-ganatu*-rekin. Horrenbestez, *niretu* / *neuretu* eta *nireganatu* / *neureganatu* sartuko dira zerrendan. Sistema hau onarturik, gainerako ize-nordainei dagozkien eratorriak modu berean zuzendurik emango dira hiztegian. Dena dela, argi gelditu behar du *zuenganatu* bada ere, *zuendu-rik ez dela.

A. Urrutiak, hiztegia argitaratzen denean ohar bat jarri behar dela dio jendea kontura dadin irizpidea zein den. Adibidez, 'niretu ditut bestek egin dituen bekatu guztiak', alde batetik, eta 'mutil hori nireganatu arte ez dut atsedetik hartuko', bestetik.

Norantza baztertzeo arrazoirik ez du ikusten ohargileak. Hala ere, batzordeak da-goenean uztea proposatzen du. Ez da onartu oharra.

Notarioritza baino nahiago du Kintanak *notaritza*. Ez da onartu. Hala ere, *notalgo* hitza sartzearabaki da: **notalgo** *Ipar.* notarioritza.

Nukleo-ren parean *gune* ere aipatzea eskatzen da. Gauzak zerrendan dauden bezala uztea erabaki da.

Azkenik, ogitegi* e. **okindeg**i sarrera gehitzea eskatzen da. Bigarren itzulirako uztea hobetsi du batzarrak.

H. Knörren oharrak aztertzeari ekin dio ondoren batzarrak.

Nahi izaten falta da *nahi*-ren sarreran. Eranstea onartu da.

Naufragio hurrengo itzulirako uztea erabaki da.

Naziotasun sarreran ematen den adibidea baino egokiagoa eskatzen du ohargileak. Onartu da oharra eta *Finlandiarren* edo beste edozein ezarriko da, *alemanen* ordez.

Nekaldi dagoen dagoenean uztea erabaki da, inolako gaitzespen markarik gabe.

Nekoso hitzari *Lgart.* oharra eranstea onartu da, ohargileak eskatu bezala.

Nekosta-ren sarreran “h. altzifre” ezartzeko eskaria ez da onartu. Gainera *altzifre* hori ez zen sartu zerrendan bere garaian.

Neurtitzaille, neurtizle bigarren itzulirako uztea erabaki da.

Nulu sarreran ‘erabileremu’ hitza ageri da. Ohargileak *erabil eremu*, bi osagaiak bereiz ematea eskatzen du. Ez da onartu, arau orokorraren arabera elkarturik behar baitu.

Numeral sartzearabaki hurrengo itzulirako utzi da. Gauza bera erabaki da *ohezeru* hitzari buruz eta baita *ofizialkidetasun*-i buruz ere.

Hogen bizkaierazkoa ere ba omen da, ohargilearen arabera. Hala ere, Bizkaiko tes-tuetan ez da ageri. Horrenbestez gauzak dauden bezala uztea erabaki da.

Ohi-ren sarreran *ohiz kanpoko* esapidea sartzearabaki da.

Eta honekin amaitutzat eman da H. Knörren oharren azterketa. Eta goizeko bilkura ere hementxe amaitu da, ordu bata eta erdiak direla.

Euskaltzainburuak
Jean Haritschelhar

Idazkariak
Patxi Goenaga

* * *